

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 7.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік II.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ

місячно 1.600.000.

В Америці річно 8 доларів.

АДРЕСА:

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ

місячно рівновартість 8 кор. чех.

одно число 1 кч.

Масові арешти в Коломийщині і Косівщині.

Масові арешти в Коломийщині.

В неділю ранком переведено серед коломиєських Українців поголовні ревізії. Арештовані: проф. Леоній Кузьма, д-р Володимир Білосор, д-р Іван Ганкевич. Хорого проф. Ореста Кузьму оставили покищо в дома. З Косівщини звідомляють, що там арештувала польська влада велику скількість селян. Причини арештів невідомі.

Засудження гром.

Данила Стецькова.

В понеділок відбулася перед судом присяглих у Львові розправа проти гром. Данила Стецькова властителя цукорні. Обжаловувано його о злочин з 65. §. (заколотення публичного спокою і ширення ненависти до польських властей). Обжалованого засуджено на 3 мі-

Франк вальоризаційний на 27. I. 1,920.000, на 28. I. 1,920.000, на 29. I. 1,920.000, на 30. I. 1,910.000.

Франк тютюневий від 28. I. до 3. II. 1,910.000.

Франк залізничий і почтовий від 16-31. січня 1,900.000.

сяці арешту. Оборона застерегла собі 3 дні до надуми. Точний звіт з розправи подамо в слідуючій числі.

На Вільно!

З нагоди річниці заняття Клайпеди Литвою, литовський міністер Гальванавскас в своїй промові заявив, що занявши Клайпеду, Литовці сповнили супроти вітчизни лише один обовязок. Тепер черга на Вільно і про те мусить памятати кожний Литовець.

Зимові спорти.

Люди використовують зиму для своїх приємностей. Одні на санках пускаються з горбів в низи, другі на лещетах ввіхаються по високих горах, треті на совгах їздять по ставах і озерах. На малюнку бачимо пару на совгах, яка при помочі вітрила мчить по леді з великою шквистю.

В імені Річпосполитої Польської!

Суд окружний карний, яко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної прокуратурі, що зміст часописи „Новий Час“ число 2 з дня 13. січня 1924. року в артикулі під заголовком: 1) „На порозі Нового Року“ в уступах між словами: а) Турків а: Словян б) Сибірі. Десятки тисяч ц) до праці а: Ось заяиченне д) потреби а народ гине е) бадьорости а: І коли. 2) „Боротьба за українські школи“ в уступі між словами: не існує а: За небіжки Австрії містить в собі ество злочину з § 65 а) зак. кар. узнав доконану в дни 10-ого січня 1924. конфіскату зв

оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. забороноу дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвчальному редакторови тої часописи, що би це рішення помістив безплатно в найближшій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862. Д. л. д. Ч. 6. ex 1863. а іменно засудження за переступство на гривну до Мп. 4,000.000. Львів, дня 5. січня 1924.

(Підпис нечиткий).

Румунія поеварилає з Францією.

Франція ухвалила дати Румунії позичку, але під такими услівями, що Румунія тої позички не приняла.

Зачинаймо боротьбу з хрунівством.

Наближається велика річниця.

Нехай це слово дійде всюди там, де мешкає українська родина. Нехай воно дійде, бо ним хочемо пригадати обов'язок віддати поклін Тарасови Шевченкові. Тільки пригадати. Бо сьогодні ми так далеко поступили, що нікого не переконаємо вже про потребу так зрозумілого Свята.

Та й не про свято нам ходять. Важніша справа — це форма, в яку приберемо його. Чи тільки слова у виді пісень, деклямацій, промов? Чи може у вияв сили, свідомости та гордого почуття, що ми всі Шевченкового роду?

Великі культурні та сильні народи ставлять своїм геніям мармурові пам'ятники, називають їх іменем поодинокі установи. Ми творім живі пам'ятники, як найпевніший шлях, щоби самим стати великим, культурним та сильним народом.

Сьогорічне свято Шевченка в кожній громаді нехай буде початком живого пам'ятника. Присвятим Шевченкові або курс неграмотних, або бібліотеку, або поставлення читальняного будинку з виставовою салею, бібліотечною кімнатою і властивою читальнею, або збудованне приміщення для власної приватної школи. Бо Шевченкові милій тільки тоді поклін, коли за ним діла а не слова.

Але не вільно забувати одно. З іменем Шевченка звязана установа, що її назва: Фонд „Учітєся, брати мої“. Цей фонд вислів спільних змагань цілого народу. Створений найменшими, але загальними жертвами. Цей фонд на шляху самоосвітньої установи великого значіння. Тому традиційно весь прибуток з Шевченківських свят з цілого краю належить до сього фонду. Від сього обов'язку нікому не вільно виломлюватися.

Народе Шевченка. Сього образу найшляхотніших змагань. Змагань безкомпромісових і твердих, як тверді закони життя.

В імя національної карности сповниш наложений і не великий обов'язок.

У Львові, дня 20. січня 1924.

За фонд „Учітєся, брати мої“: Др Раковський голова, Ф. Федорців секретар. — За Просвітню організаційну Комісію: С. Магальс заст. голови, О. Панейко секретар. — За Головний Виділ Т ва „Просвіта“: М. Галушинський голова, С. Шах секретар.

Інструкція до відозви з дня 20. І. 1924.

1. В кожній громаді при одній з культ. установ зав'язується Комітет задля переведення Свята Шевченка;

2. Комітет після порозуміння з представниками інших Товариств або визначних громадян вирішить, яке живе діло буде присвячено сього року пам'яті Тараса Шевченка;

3. Комітет визначає день Свята і його програму. Форма Свята свободна: концерт або аматорська вистава з необхідною святочною промовою виклад, реферат відповідно до місцевих сил. У справі потрібних сил шукати порозуміння з сусідніми громадами;

4. Комітет пересилає увесь дохід зі Свята безплатно (для оминення девальюації) переказом на адресу: Т-во „Просвіта“ Львів, Ринок ч 10. II, пов. з допискою: „На фонд Учітєся“.

5. Комітет складає звіт з свята філіальному Виділові свого округу і Год. Виділові у Львові.

6. Коли почате іменем Шевченка діло не могло бути завершено зі зрозумілих причин, дальше ведення діла переймає одна з культурних місцевих установ і старается довести його якнайшвидше до кінця.

7. Спис книжок, рефератів і творів, потрібних при влаштуванні Свята, знаходиться в 2 ч. „Народної Просвіти“.

Українці в Югославії.

I. Бачвансько-фемські Русини.

Певно мало кому в Галичині відомо, що в Югославії живе около 30.000 Українців колоністів. Ділиться та українська колонія на двох: Українці, що живуть у провінціях Бачці і Фемі належать до старшої еміграції, що в середині 18-го віку переселились сюди з Закарпаття. На Закарпаттю жили вони в земплінській і бережській жупі (повіті) в сусідстві Словаків і тому їх мова дуже нечиста, може більше словацька ніж українська. Є їх нині в Югославії около 18.000. Це народ переважно заможний, господарний і що особливо вдаряє в очі гордий, що твердо тримає свої національності, своєї мови і своїх звичаїв. Жиючи в сумш з Мадярами, Сербями, Німцями, Словаками, Хорватами ті „бачвансько-фемські Русини“ ярко різняться від всіх тих народностей найбільше тим, що завжди тримаються купи „як жида“; крім того вони дуже релігійні, ціпо тримаються своєї греко-кат. церкви, котра чи не найбільше причинилась до того, що бачвансько-фемські Русини не розгубились у морі других сильніших народів, передовсім Сербів.

По війні зачалась між ними і культурно-просвітна акція. В Керсетурі, великим чистоукраїнським селі у Бачці, основано „Руське народне просвітне Дружство“ котре має бути осередком всієї просвітної праці. Крім шкільних підручників видає це товариство свій календар.

Календар цей дуже вдатно редактований, якраз для народу так, щоби галицькі видавці могли з нього чимало навчитись, як треба редактувати календар для народу. Минулого року видало це саме товариство „Граматику бачвансько-рускей бешеди“ зладжену звісним у Львові професором дром. о. Гавр. Костельником. Предсідателем „Р. Н. П. Дружства“ є дуже діяльний парох Руського Керестура о. Мих. Мудрий а редактором видань „Дружства“ о. Юрій Біндас, парох другого великого українського села в Бачці Куцора. В недовгій часі задумує „Дружство“ закупити власну друкарню і видавати популярний тижневик для бачвансько-фемських Русинів. Мимоволі приходить на думку, коли то галицька „Просвіта“ спроможеться на власну друкарню?

Велику не так матеріальну, як моральну підмогу мають бачвансько-фемські Русини, як також всі Українці в Югославії, у своїм єпископі дру. Діонізію Нарадію, звісним українським патріоті, котрий сам є з Руського Керестура Перша книжка на бачвансько-українській мові, що вийшла ще перед війною, була „Правди католицкей віри“, катехизм, зладжений і виданий преосв. Нарадієм. Додати ще треба, що весь просвітний рух бачвансько-фемських Русинів іде в виразно українським напрямі і ідеї. Це треба підчеркнути, бо і між ними не

бракувало „москвофілів“, що бажали повести бачвансько-фемських Русинів в виразно православно-московським напрямі. Та українсько-народний напрям перемиг, причім немалу заслугу мають наведені мною діячі: Преосв. Нарадій, о. Мудрий, о. Костельник. Причинились ту також і студенти Ілько Крайцор, студ. прав із Срему та Федір Лабош студ. експ. акад. із Бачки, що багато пишуть у календарі „Р. Н. П. Дружства“. Цей календар це сдина лектура бачв. фем. Русинів і тому кожда стаття в нім має великий вплив на своїх читачів. Минулого і цього року приніс він кілька поезій Шевченка і Руданського в чистій українській мові, а також багато перекладів Шашкевича, Руданського і Шевченка пера І. Крайцора, Мих. і Ю. Чегняків.

І так національно-культурне життя цієї частини української еміграції в Югославії розвивається чимраз краще, та не так діється з другою частиною цієї еміграції, що складається з галицьких переселенців. Та про них пізніше.

Мих. Фіряк.

Всі заколядовані гроші негайно переслати на адресу У. П. Т. „Рідна Школа“ у Львові, Ринок ч. 10 П. п., бо навіть малим опізненням спричиняється велику шкоду нашому прив. шкільництву.

Зимові вечорі.

(Продовження.)

— Хлопці! Дівчата! — крикнув нечаяно Василь — а ну, заспіваймо що небудь.

— Співаймо! Зачинай ти перший — відізвалися з гурту.

Василь зачав повним, чистим голосом:

„Ой у лузі, тай при березі
Зацвила калина“...

А всі за ним:

„Породила тай удівонька
Козацького сина“.

Голоси спершу розлігалися як воробці, а далі злилися в одно і неслися, як хвиля на ріці.

Старенький сторож, сидючи під печею, махав до такту рукою, мов би то він проводив хором.

Скінчилася пісня.

— Давай ще яку — гукають розохочені хлопці.

— Чекайте, виберемо зі „Сурми“ — відповідає Василь. — Богу дякувати, маємо добру кантичку, то є звідки вибрати

— Може „Слава, слава Огамане“?

— Е ні! Тяжке! Не втнемо.

— То може „Іхв стрілець на війноньку“?

— Сумне! Давай щось веселищого!

— Так за Сагайдачного!

— Добре, добре! — загукали всі. За Сагайдачного.

І заспівали про Сагайдачного. Про того славного гетьмана, що аж з під Самбора забрив над Дніпро на Січ і був довгі літа пострахом для ворогів України.

„...Що проміняв жінку
За тютюн та люльку,
Необачний!
Гей! долиною гей
Широкою козаки йдуть!“

Далеко розливається пісня, а думки хлопців блукають по тих долинах широких, котрими ще так недавно ходили вони з Українською Галицькою Армією.

— Видите дівчата, що ви варті! — докилас Микола. — За тютюн і люльку міняють вас

— Але через те й співається „Необачний“ — відгризається старого війта Настунька.

— Ая! Ти мислиш, що то в пісні перше було. Та то вже баби потім дочіпили, — дразниться далі Микола.

— Так як тобі язик! — кидає через плече Зарічного Марина.

— Ну, годі вже вам сперечатися! — втручається голова. — Причіпили, не причіпили — все одно: є. От краще щонебудь прочитаємо. Я ось нині дістав з почти календар „Червоної Калини“ Тамтого року було що читати, то й гадаю, що й тепер буде.

— Ану Петре — звертається до

Спалені документи про відкриття Америки.

З Іспанії доносять до лондонської газети „Таймс“, що в портовім місті Пальос де ля Фронтера згорів старинний ратуш. З порту того містечка випливав 3. серпня 1492. р. Христофор Колумб в подорож, що скінчилася відкриттям Америки. Припускають, що пожежу викликали

міські урядовці, що боялися ревізії громадських книг, яку заповіли вищі влади. В спаленім ратуші находилися між інчими дуже цінні історичні документи, що відносилися до подорожі Колумба. Припускають, що ті документи згоріли також.

Неграмотність нас побиває!

Ще до війни наша країна належала до таких, котрі виказували найвищий процент неграмотних людей. Себто таких людей, котрі не вміють ні читати, ні писати. Як відомо, бувша Австро-Угорщина ділилася на коронні краї. З них на першому місці що до неграмотности йшла Дальматія, на другому Галиччина. У нас знову Східна Галиччина виказувала більше неграмотних, чим Західна. А в деяких повітах як нпр. турчанським, ліським і других гірських доходило до цього, що на 100 душ тільки кілька або кільканайцять було грамотних, решта неграмотні. Так ще не вільно забувати, що урядова статистика називала вже грамотним такого, що вмів тільки підписатися і більше нічого.

Неграмотний то так як сліпий. Ще гірш. Над сліпим все таки хтось змилюється. Ним заопікуються, віддадуть у заведення для сліпих, а за знущання над нещасним карають. Видюшого неграмотного кождий хоче ошукати. Кождий хоче насміятися над ним. А ще так як у нас, де Українець і неграмотний і член

поневоленої нації, то там для нього нема пощади.

Та й перед широким світом не мають розуміння для неграмотних. Там кажуть: коли ти неграмотний, то терпи. Коли ти не мав на стільки розуму, що йшов через ціле життя сліпий, неписьменний, то добре тобі так, що другі взяли тебе до рук. — Тому то у нас так завзивають до побороювання неграмотности. Тому то у нас так працюють пооайнокі товариства, щоби побити неграмотність. Але до цього не вистарчить тільки охота по боці грамотних, письменних. Аж коли й одні й другі на правду хотять покінчити з неграмотністю, тоді прийде кінець нашій ганьбі, прийде кінець нашій сліпоті.

Війна, яку ми перебули, отворила неодному очі на цю пошесть, що зветься неграмотність. Але сама війна ще не усунула неграмотности. А у нас зовсім певно її прибільшила. Кілька літ війни були всі школи у нас замкнені. Освітні товариства не провадили також жадної роботи. Минула світова війна, прийшла українська держава. І в д-

разу треба було її боронити проти ворогів звідусіль. У боротьбі ми впали. Прийшла Польща. Їй не треба освічених грамотних Українців. Тому й не спішилася польська шкільна влада з отвиранням шкіл, не спішилася з відбудовою зруйнованих. А коли вже треба було щось зробити, тоді насаджено польську, а не українську школу. У сій насадженій школі нема тепла й любови до української дитини. І так минають роки, уже десяток їх іде, число неграмотних наростає замість меншати. Тим самим росте наша сліпота, слабне наша відпорність.

Чи потрібна нам грамотність? — На це питання нема другої відповіді, як тільки така, що грамотність — це наша велика зброя, це засіб, без котрого нам не обійтись. Нами ніхто не займеться, як ми самі цього не зр бимо. Ми самі мусимо шукати порозуміння з собою, мусимо поучувати себе про наше положення. Мусимо остерігати себе перед всякою небезпекою, а особливо всюди там, де настають на наше майно, нашу землю, нашу душу. Інакше не можна цього зробити, як друкованим словом у газетах, книжках, брошурах, відозвах. Це найкращий спосіб порозуміння. Але доступ до нього через грамотність. І ще багато других причин можна тут назвати. Та ця перша, чи не найважливіша.

Тому добре робить Тво „Прогрісвіта“, яке між інчими цілями поставило собі, викоринити в нас неграмотність. І саме тепер подало воно новий спосіб видаючи „Прогрісвітні Листки“, котрі мають служити до навчання неграмотних. На

чорнявого парубка, що переглядав газети, возьми та прочитай нам у голос що небудь.

Петро взяв книжку в руки і присунувся блище до лямпи. Всі примістилися по лавках та кріслах і спихли.

— „Різдво на Великій Україні“ — зачав Петро. — „Моя батарея дістала наказ їхати до Медвежого Ушка“...

— Самі конокради — вкинув злобно Микола.

— Тихо сиди! — скрикнули на нього і він замовк.

А Петро читав далі:

„Ніч була темна й холодна. Зверху ліпило снігом, а під ногами грузьке болото по коліна. Якжеж його їхати. Але наказ наказом. За кілька хвилин ми виїзджаємо. Хорі на возах — здорові при гарматах і на конях. На дворі світа божого не видно, а гармати по осі грузнуть у болоті. Коні падають від натуги, посторонки рвуться, хоч

сядь тай плач. Але в моїй батерії хлопці були браві...

— Та то про нашу батерію написано — скрикує мов несамовитий Ілько Маланюк. — Та то ми так їхали, хресто божий, ми.

— Ви їхали, а ми послухаємо як, — втишує його старий сторож.

Але де вже було його втишити. Щораз то докидав своє, поправляв та пояснював.

Далі при назвах сіл і другі парубки почали мішатися і, коли врешті Петро скінчив читати, пішла жвава балачка про Україну, про бої і труди, про радощі і горе скитальчої Армії.

— Браїлів згадує — промовив хитаючи головою Іван Микитин. — Гей! Як подумаю, то аж страх бере. Ціла наша бригада покотом лежала на пятнистий тиф, всі: старшини і стрільці. Всього 25 стрільців і 8 старшин трималося на ногах. Мусили і коням їсти дати і хорих обходити. Щастє, що з хат нас Жиди

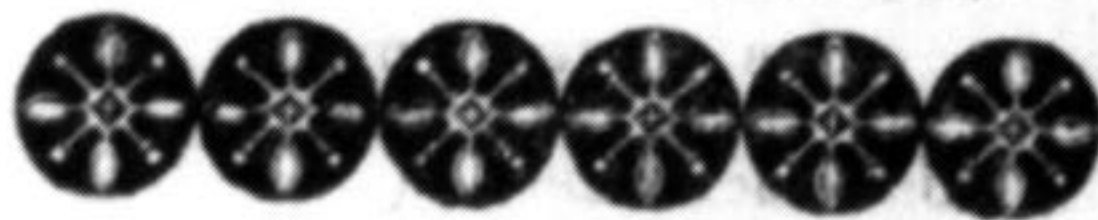
не викидали, бо булиб вимерзли на дворі.

— А думаш, у нас ліпше було — підхоплює другий. Бригада, три тисячі боевого стану, а сотки людей не було в окопах. Відсилали та й відсилали до Жмеринки. А там... ніхто й не вертав.

— Е! Що ви, піхота! — легковажно промовив Ілько. — То в нас, гарматів, була школа. Люди послабли, коні з голоду та пархів виздихали, а тут Денікін підходить. Роби, що хочеш. гї стріляти, ні тікати. Припрягали ми цивільні коні і самі, хто здоровий, то пхали...

Розмова не має кінця. Кождий був на українській війні, кождий перебув усі ті лиха, кождий має щось сказати. Спомини росм вертають із далеку і просять, щоб вернулася дійсність.

(Далі буде).

окладинці „Листків“ міститься поучення, як їх уживати. Самі „Листки“ так зложені, що з них може учити кожний, хто знає грамоту, того, що її не знає. Навіть старший школяр, що вчиться добре в народній школі, може вчити старшого неграмотного. У „Листках“ є вісім сторінок з образками. Це сторінки 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29. І від них треба починати науку. Наперед від першої, далі перейти до п'ятої, дев'ятої ітд. Щойно коли скінчимо науку на сих вісьмох сторінках, можемо безпечно переходити до всіх других сторінок.

„Листки“ дуже дешеві. Основна ціна 0 20, значить, що тепер, коли множник виносить 1,500.000 мп., Листки коштують тільки 300.000 мп. Усі повинні їх замовляти, найкраще гуртом і в більшій кількості, щоби пересилка коштувала як найменше. Слід пам'ятати, що там, де буде один учитель учити більше неграмотних, там кожний неграмотний мусить мати Листки перед собою.

Хто має обов'язок учити? — Кожний. Кожний інтелігент, кожний студент, кожний грамотний селянин, міщанин, робітник. Перше всього паде одначе цей обов'язок на жіноцтво. Бо треба знати, що до

навчання неграмотних потрібно дуже багато терпеливості, виrozumілости, витривалості. А ці прикмети мають жінки.

Пишуть газети, що на Радянській Україні отворила влада т. зв. ліквідаційні пункти, себто курси, на яких учать усіх неграмотних без різниці грамоті. Обов'язково, з наказу з гори. Отворім і ми у себе такі ліквідаційні пункти. Створім їх під власним моральним наказом. Покінчім раз з неграмотністю. Покажім одним ділом доведенням до кінця, що ми маємо багато сильної волі. А доведемо одно діло до кінця, тоді наберемо певности, що всяке діло, за яке хопимося, при сильній волі й охоті буде здійснене!

Тутенкгамен даліше мститья.

На місці умершого лорда Карнарвона дослідями над гробівцем єгипетського фараона Тутенкгамена займається учений Картер. Йому то вдалося, як ми вже згадували, дібратися до останньої труни, де знайдено мумію фараона. Картер сподівався знайти на віку труни якісь написи, з яких можна було довідатися докладно про час, коли панував Тутенкгамен та про подробиці з його життя. Але ніяких написів не було. Тоді прийшло Картерови на думку збадати мумію при допомозі рентгєнівських лучів — якими можна наскрізь просвітити тіло чоловіка — та в той спосіб дійти з якого віку та мумія може по-

ходити. Тому він запросив спеціаліста від просвітлювання рентгєнівськими лучами Архібальда Райда. Райд, якого та справа, як ученого також цікавила, згодився дуже радо та став робити всякі приготування до дослідів. Та кілька днів тому він занедужав. В часі одного дослідів спалив собі через неосторожність палець рентгєнівським лучем. Не прив'язував до того ніякої ваги. Та справа представлялася гірше, як він то думав. Дістав зажаження крови, треба було відтяти палець. Але і то не помогло. По пару днях Райд вмер.

Чи то також шмста фараона?

ЛИСТИ З НІМЕЧЧИНИ.

ХВИЛЕВА ПЕРЕДИШКА. — БОГАЦТВО І НУЖДА. — ВОВК СИТИЙ І КОЗА ЦІЛА. — ЧУЖИНЦІ ВТІКАЮТЬ ЯК ЩУРИ.

По цій горячій, що ще до недавна корчила плу Німеччину, прийшло хвилеве заспокоєння.

Прийшла передишка. І ця передишка, дає Німцям змогу вдихнути в себе трохи воздуха і відсапнути. Як воно буде даліше — не знати.

Деякі надіялись, що найгірше минуло, і що від тепер повинно бути краще. Та ніхто, не здає собі справи, як „це краще“ мало би виглядати.

Хвилеве захоплення, яке було від того, що ніби „всьо таніс всьо

усталоється“ поволі остигає. Бо шож — доляр стоїть на місци, і ціни стоять на місци, а жити... таки й трудно! Стільки полекші, що курс марки, а з ним і ціни, не змінюються з години на годину, що треба менше бігати і що рахується вже не на біліони, і міліярди, а на марки і фєніги. Ходять ще і давні „біліони“. Їх числять по 4 біліони за 1 марку а по 10 міліярдів за... фєніг.

Простий рахунок... (Прим. один папірос, сто міліярдів або 10 фєнігів). Ціни продуктів на „око“

станіли, на „доляри“ підскочили. Доляр стратив вартість цінного гроша. За нього дають, тільки 4 марки і 20 фєнігів а за них нічого не купиш.

Німеччина завела ощадности і в той спосіб ратус свою валюту. Половину урядовців видалила зі служби і вони остались без хліба. Найгірше бідує ця урядничка безробітна кляса іншими словами, більшість інтелгенції, бо-робітники, що остались без заняття дістають державну підмогу. Часто водиться таке що „пан“ не маючи заняття, жис на лясці бувшого свого слуги, який бере допомогу... І, таких випадків багато! Та не можна сказати, щоби не було тут і багатих, таких, що заживають понад стан. Їх повно, їх далеко більше, чим до війни було! В Німеччині, бачиться під теперішній час тільки багатство і нужду...

На вулицях скрізь, жебрають. Жебрають, старці і діти, жебрають каліки і інваліди, жебрають молоді і здорові...

Вони, простягають руки і просять, бо не мають де і як заробити.

А вулицями прогонять елгантні самоходи і пишно одіті парочки, отулюються від зимна в дорогі розкішні футра...

Достаток і блєск!... Нужда голод і холод...

Повні ресторани, повні кофейні і кабаре. В ніч під Новий Рік, платили сотні марок, сотні долярів, за столики... за шампан...

Пересадність в строях, в їжі, в достатках і... глупоті. Це вже нова каста — нових багачів або т. зв. „шіберів“...

Вони всюди перші займають місця і заповнюють ці льокалі де найдороше...

В театрах, також найріжнородніші гості: Дивляться, захоплюються тим що найменше цікаве, заідають „штулі“ (хліб з маргариною та подібними присмаками...) А коли вже слідне на салі „патріотичне“ захоплення, тоді звичайно — виступає один з улюблєних артистів і просить купити лепту на голодуючих:

— В той спосіб — каже він — сповните свій довг для Вітчизни в її важких хвилях!...

По тім, ходять артистки (обов'язково ті „кращі“) і збирають. Вовк ситий, і коза ціла!...

Чужинці масово покидають Німеччину.

Тепер на прожиттє потрібно найменше 300—400 нім. марок (Gold або Rentenmark) це майже 100 дол. Всі російські емігранти потягнулись до Чех і до Франції. (А їх було тут кілька міліонів!) Вони позакри-

вади свої ресторани, театри, кофейні і т. д. В Німеччині вже не годен спекулювати і треба шукати там де краще.

Навіть Берлін, що досі, уявляв з себе столицю російської еміграції, на ново „знімчується“ і випорожнюється поволі з Москалів.

а поширюймо між народом думку тверезості. Як вона запанує у нас, тоді і кооперация високо стане!

При читальнях закладаймо тов. „Відродженнє“.

ОТРУЯ.

Кажуть люди, що кого карає Бог, тому не дає дітей. Нема для кого працювати, нема ким виручитися; гірка старість такому, кого не догляне рідна дитина. Але, як нема дитини, та ще гірше, коли вона хороваита і до ніякої праці неспосібна. Здорові родичі мають звичайно здорові діти. Коли однак батьки обтяжені якоюсь недугою, або коли вони п'яниці, тоді діти напевно не є здорові. Скаже дехто: „От вигадали! Та як випно один або два, то загірюся і сили наберу. Чому малиб через це терпіти мої діти?“

А однак вони потерплять, бо хто пришивне до одного келишка, тому незадовго мало два, а даліше, то і десять на день випивби, як булоб за щб. Лікарі доказали, що діти п'яків є нерозвинені, слабовиті, мало відпорні, а багато між ними є скрофулчних, дурноватих або хорих на падачку.

Та не тільки пють родичі, вони і дітий своїх троять горівкою, араком чи вином. особливо по місточках і селах. Ледви дитина приїде на світ, а вже біжать сусідки і своячки, а кожда під запаскою чи за пазухою несе фляшину, щоб „привитати“ маму. Пють самі, частують і хору. На хрестинах дають і дитині хоч пів келишка „скоштувати“. Чим сильніше плаче і кашляє, тим більше тішається. „Дивіть, яке сильне, буде здорове і велике виросте, коли так сильно плаче!“ Як часто у селян дитина дістає конвульсії „принючку“ і умирає! Не мало жити, говорять, а не знають, що дитина вмерла від горівки! Прийдуть свята, празник, чи яка інча „оказія“, пють старі і дітям дають. „Нехай привикає та не ворситься, як піде між людей“.

Вчені обчислили, що на 100 в'язнів 90 поповнює злі вчинки по п'яному.

Коли крадуть і підпалюють? Чому бійка в селі? Через що сусід сусідові голову розрубав? Коли бє чоловік жінку, як не по п'яному? Через що дівчата гублять ніжки, як не через горівку? Пили у нас перед війною, та ще більше пють тепер. Люди понижнені, гроший не стає, а однак пють. Тягнуть з хати кури, збіже, що можуть. Чоловік потайки краде перед жінкою і дітьми, сини перед батьками, перед новок зачинається перед Великоднем, а на горівку мусить бути... У інших, просвічених народів нема такого п'янства, як у нас. Зате вони мають свої держави, мають добробут, спокій і щастє. Мало там злочинців, мало процесовичів, люди ситі і здорові. В Норвегії закон заборонює продавати алькоголеві, інакше горячі, напої від суботи в полудне до понеділка рана, в Англії не вільно продавати їх в неділі і свята, а в Америці заборонюють виробляти алькоголь, а винувників тяжко карають. Швеція і Фінляндія знані були давніше з п'янства. Від коли запанувала там тверезість, людям не бракує хліба, піднеслась високо освіта, вони живуть в добрі і гаразді.

В 1911 р. було в Галиччині аж 24.000 шинків,

а мешканців около 8 мільонів.

На одну коршму припадало 280 людей.

В тім самім році у Швеції припадало на одну коршму 13.000 людей.

Було у нас перед війною при читальнях товариство „Відродженнє“. Члени його зобов'язувались не пити і не курити. Були церковні братства тверезості, люди мали хоч малий стовп. Читальні тепер позакривані, братства по більшій часті дрімають, людям, що присягали на 10, 15 літ „час вийшов“, пють старі і молоді неначе на перегонах. Кілько то мільярдів видали люди в часі цьогорічних Різдвяних Свят на вино і горівку! Та чи хоч соту часть того зложили на коляду для „Рідної Школи“ і інші добрі цілі?

На сором і ганьбу деякі наші кооперативи продають алькоголеві напої. „Не випе в нас, то піде до жида, а лінше, щоб ми заробили“. Не ждїм на такі заробітки,

Як наша земля стала ненашою?

(Докінченнє).

Ця заміна була для селян страшна у наслідках, бо доси державні податки й прислуги в користь держави були стисло означені а тепер пани побільшали їх собі до вподоби та маєтково руйнували нашого селянина до нитки. Доси пани не вели ще великих фільварків на власний рахунок, тому податки діставали частинно в грошах, частинно в збіжу, курках, яйцях, сирі й др. До того річно кілька разів 8—10 день кликали людей села косити сіно, рубати дрова й т. д. Так було до кінця XVI віку. Та коли в XVI в. зачали пани вести власні фільварки — звертають головну увагу на ту роботизну і з року на рік її збільшають спершу на один день в тижді; потім два, три й т. д. аж доходило до 6 днів в тижді. Спинити тої самоволі не було кому, бо в Польщі всьо право було за шляхтою. В той спосіб розвинулася панщина. Та маючи задармо таку дійну корову безплатного робітника, дідичі все робили, щоби того селянина не пустити з села, бо лучалося таке, що не один більше підприємчий, кидав своє господарство й село та емігрував десь на степи над Дніпро, хочби між Татар аби з під панів — а пан тратив робучу силу. Тому в XVI в. рішучо заборонено мужикови покидати свій грунт, бо досі робилося лиш трудності. Утік селянин так вільно його було пошукувати а й привести назад у село.

Та як прикрою ставала доля

українського селянства, хоч підпадало воно під виключний панський суд, робило важку панщину, ба й того пекла не можна було покинути навіть лиш з душею, все ще селяни посідали досить значні грунти, що звичайно сягали до сотки а густо часто й більше соток моргів землі, а ліси, пасовиська, стави все ще як за часів своєї держави вважалися громадською власністю. Та в тім самім часі, як пани закладають власні фільварки й селян притягають до роботи на них — сталося найбільше безправство, хоч освячене шляхоцькими законами. На західно-українських землях вже на початку XVI в., а на прочих українських землях аж в другій половині того століття проголошено таке „право“, що вся особиста селянська й громадська земля є власністю пана села, а селяни лиш уживачі цьогю грунту й то на так довгий час, як цьогю схоче сам пан. А що пан як закладав фільварок так і хотів, щоби що найкращий грунт взяти під своє фільваркове господарство, то нічого дивного, що в XVI в. зачалось загальне забираннє селянської землі під фільварки — найзвичайніше обрабовуваннє мужика зі землі, яку він справив, обробив і посідав від непамятих часів.

Примір в цім безправстві давала особливо польська королева Бона, що жила в першій половині XVI в. Вона то дістала від свого чоловіка польського короля Жигмонта I. великі простори з селами й містами на Україні. Щоби з них тягнути як найбільші зиски всюди закладала

фільварки забираючи під них селянські ґрунта. В тій цілі вислала окремих землемірів, які найбільшим селянським родинам відмірювали лиш по одному куску т. зв. волощ (около 30 моргів) звичайно гіршої землі, деяким пів або й чвертьволоки а всю прочу землю і всі громадські ліси та лучші пасовиська влучено до фільварків без ніякого відшкодування, бо мовляв вся земля а навіть й ця відмірена волока не є власністю селянина а лиш панська власність. На ній мужик має лиш сидіти, її уживати на своє прокормлення й робити панщину. Волочна перемирка як зараза перейшла по всіх українських землях на захід від Дніпра, забирала землю українських селян, передавала їх в руки польських дідичів та зводила українського мужика до положення безземельного раба. Ось звідки то взялися по нашій землі фільварки та як, вони опинилися в руках дідичів.

Доси ми говорили про це як то земля українських бояр а передовсім селян перейшла в чужі руки — під кінець кілька слів скажемо ще про це, що сталося з нашою церковною землею. Як уже передше ми писали наша церква та мона-

стирі посідали великі маєтки, які їм понадаровували князі й люди, які ревно піклувалися церквою. Та коли прийшла тут чужа влада, й українська церква пішла у велику поневірку. Кількадесят літ по упадку своєї держави дійшло до цього, що прим. галицький, єпископський стіл не дозволила нова влада обсадити, а заряд цієї православної дієцезії та її маєтків мов на глум передано в руки новоутвореного латинського архієпископства у Львові. Під кінець XV. в. обсаджено галицьке єпископство, яке перенесено до Львова, але кількадесятлітний заряд так „ревно заряджував“ майном української церкви, що майже всі її маєтки опинилися або в руках приватних дідичів, або латинського єпископства.

Так то наша земля стала не нашою. Опинилася вона в чужих руках і так було аж до упадку польської держави та приходу тут влади австрійського цесаря. Про це як то наш мужик під австрійським цесаром став тим халупником, яким є нині — напишемо слідуєчим разом.

(4.)

Листи з Канади.

I.

До Сокола Батька Львів. Форт-Віліям, Онтеріо, в Канаді. — Дня 4. падолиста 1923. — Славні Товариші.

Зі Львова виходили полки тих князів, що мали силу дбати про свободу і добробут українського народу.

Ми зійшлися нині у Форт-Віліямі над рікою Каміністіквія в Домі Просвіти. Заспівали стрілецькі пісні і вислухали промов. Наші гадки літають довкола гори князя Льва. Кілько Вам єще треба, щоби Ви могли докінчити закупно Українського Городу у Львові?

Посилаємо Вам сердечний привіт і десять долярів. Хочемо помочи Вам в закупні землі на майдан Української Солідарности і Сили у Львові.

I. Гуменюк в. р. В. Брилинський в. р.

II.

До Сокола Батька Львів. — Едмонтон, Альберта в Канаді. — Дня 20. XII. 1923. — Хвальне Товариство. В Канаді нема спортивного Товариства ані школи, щоби не мали свого майдану до руханки і до змагань. Ви стараєтесь, щоби всі українські Товариства і всі українські школи мали у Львові хотяй одну площу до прилюдних сходин, народніх торжеств, до організації молодіжи. Виджу з Ваших звітів, що не перестаєте працювати над тою справою хоч нині причинитися також до того важного діла. Посилаю Вам пять долярів на закупно землі під Український Город у Львові.

Ми Канадійці цікаві, як наші браття в ріднім краю працюють над собою і тішимося, коли видимо, що там є добрі гадки і є люди, що переводять добрі гадки в діло.

Всі щирі люди, всі добрі Українці допоможуть Вам.

Здоровлю Вас і рідний край

Сиротюк в. р.

державний організатор різнорічних спілок.

Отто Бравн.

Наша іностріанія представляє молодого Німця Отто Бравна, що в 21 році життя згинув в 1918 році на французьким фронті.

Був це дивний чоловік. В спадщині по нім лишилася книжка, що розійшлася досі в 99 тисячах примірників, а в якій поміщено листи, днівник і інші праці молодого Бравна почавши від 9-го року його життя. Про ту книжку пишуть таке: „Ця книжка стає за цілу бібліотеку. Листи і записки девятилітнього хлопця дають таку силу переживань, таку буйність і всесторонність гадок, таку гармонію між формою і змістом, що це прямо не книжка а якийсь сфінкс людського духа“.

В школах малий Отто Бравн не мав що робити. Як ученик-дитина він мав таке знання, що приносилоби честь доценту університету. Звісний німецький педагог др. Петцольдт таке писав про цю чудну дитину: „За двацять літ моєї педагогічної діяльності не стрінув я ні одного учня, котрого я мігби хоч приблизно порівняти з Оттом Бравном“. Дальше той сам педагог каже, що в Німеччині нема такої вищої школи, де ця незвичайна дитина могла-б корисно вчитися й обрзуватися.

Від дитини переймався Бравн ідеями і ідеалами соціалізму. Але з кожним роком помічалось у ньому ріст національної свідомости. В його творах знаходимо на тему націоналізму даку думку: „Думаю, ні, я знаю, що кожда культура була національною і що нація, народ, через те, що боролася, щоб утриматися, була подвижником культури. І тому на мою гадку, в загально людським інтересі безусловно необхідно, щоб поодинокі народи вели дійсно егоїстичну політику, що також мусілиби робити і соціальні демократи, колиби вони керму взяли в руки“.

Хто знає, що чекало того незвичайного хлопця, якби французський гранат не післав його на той світ.

Хто з нагоди коляди досіль ще не дав жертви на „Рідну Школу“, хай зробить це нехайно і гроші перешле за адресу „Рідна Школа“ УПТ. у Львові, Ринок ч. 10., II. п.

Огляд світових подій.

На Англію

звернені тепер очі цілого світа. Як ми вже писали, до власти в Англії прийшли соціалісти з Мек Доналдом на чолі. Всі нетерпеливо ждали, що скаже новий прем'єр Англії і яка буде його політика. Мек Доналд добрий політик і говорить так, що всі ніби з того вдоволені. Для кожного знайде тепле слово. На самім початку Мек Доналд заявив, що він, хоч соціаліст не думав вести господарської політики так, як більшовики, себто покищо не думав переводити соціалізації великого промислу, який в Англії правду сказавши, назрів до соціалізації. Дальше заявив Мек Доналд, що буде стремити до замирення Європи і налагодження рівноваги, яку захитала остання війна. Тому його уряд в короткім часі визнає уряд совітів, а навіть думає над тим, щоби совітам дати позичку на відбудову господарського життя. Тим способом англійський прем'єр думає втягнути державу совітів в

господарське життя світа. Розуміється, що так без нічого совітів Англія не визнає. Головне услівє буде, щоби більшовики заперестали агітацію проти Англії в англійських кольоніях.

В справі Німеччини заявив Мек Доналд, що її треба прийняти до Ліги Народів на рівні з другими народами і перевести ревізію тих зобов'язань, які мирові договори наклали на Німеччину. Лізі Народів приписує Мек Доналд велике значіння і буде змагати до того, щоби Ліга Народів мала повагу, а її рішенням, щоби всі підчинилися. Що до Франції, то Мек Доналд підчеркнув, що хоче вести з нею спільну політику, але Франція мусить змінити свою дотеперішню політику відносно Німеччини. Інчими словами каже: Ти Пуанкаре вступи і пусти на своє місце такого чоловіка, який не вівби такої безумної політики, як Ти.

Франція

з тої зміни в Англії не дуже вдоволені. Пуанкаре певно спати не може з люті, але на словах він дуже чемний і робить до Англії приємне око. Впрочім Франція занята тепер тим, що її франк задивився на польську марку і собі зачав летіти Бог зна куди. Через

те зросла в Франції доріжня, люди невдоволені і на теперішнє правительство.

В маю мають відбутися нові вибори до французького парламенту і пророки заповідають, що Пуанкаре і його партія при виборах проваляться, чого дай їм Боже.

Совіти

тепер в жалобі. Вмер провідник і мозок більшовиків Ленін. Поховали його з великою парадом в неділю, в Москві на червоній площі. Вибудували велику стяту піраміду і на горі положили Леніна в скляній труні. Тисячі людей ходять дивитися на мертве тіло великого чоловіка, який ще так недавно тряс цілою Росією.

Незадовго будуть вибирати

його заступника. Говорять про Каменєва, Зіновєва і Рикова. Правдоподібно виберуть Рикова. Та всі відчувають, що кого не вибралиб, то той новий не заступить розуму Леніна.

Смертю Леніна заінтересувався цілий світ. Всі газети присвячують йому багато місця і всі підчеркують, що із смертю Леніна в Совітів може прийти до великих змін.

Мексик

як ми вже свого часу писали, то дуже цікава держава. А цікава тим, що там революція так часто спадає на голови мешканців, як у нас дощ. В попереднім числі ми подали вістку, що повстанців побив війська уряду. Цього ми не видумали, а прийшла така вістка від самого

президента Мексика. А тимчасом газети подають нові телеграми, що повстанців не то не побито, але що вони заволодили більшою частиною Мексиканської землі. Яка телеграма прийде завтра — побачимо. Певне одно, що мексиканці будуть битися дальше.

Польща

як кожний край має свої клопоти і радости. Але в Польщі клопотів все чомусь більше, як радости. Перший клопіт, то скарб. Направляють його вже п'ять років і чим

більше направляють, тим тяше стає жити. Доходить до того, що людям головню по містах взагалі відхочується жити і майже кожного дня в кождім майже більшім місті

хтось вішається. А все причина одна: неможливість вижити.

А в'їло то через напругу скарбу.

Другий клопіт який має Польща, то міністр заграничних справ. Вже місяць минає, як граф Замойські іменований міністром заграничних справ, а ще до тепер не перейняв урядовання. Поїхав до Парижа попрацювати з панамі і там захоплював сердега. Має 40^о горячки, а з ним ціла політика в горячці.

Третій клопіт то ті пшекленце мнейшосці, що не роби, а вони все є і ані руш не вмирають. От недавно старенька газета, що виходить в Кракові „Час“ написала, що польська політика супроти Українців є хибна. Треба було пише „Час“ Українців гласкати, під бороду поласкотати, а тоді Українці напевно булиб стали добрими обивателями Жечипосполітої, тим більше, що за Збручом твориться українське життя і в ту сторону Українці зачинають споглядати, це для Польщі дуже небезпечно. І радить „Час“, щоби змінити супроти Українців політику.

„Час“, то дуже вже стара газета. То й розум вже не такий у нього, як у молодого. Верзе дурниці тай думає, що мудре говорить. Гласкай не гласкай, а нічого з того не вийде.

Та має Польща і радість. Приїхав Гільтон Юнг, той акушер від польської марки і відразу на вступі так похвалив нових міністрів, що ті аж облизуються. Звичайно, англієць — чемний чоловік. Та чи то що допоможе?

Ріжні вісти.

Югославянський президент міністрів Пасіч стрівуся в Римі з Мусолінім і вели розмову в справі договору між Італією і Югославією.

Мек Доналд дістав кілька листів з погрозами. Поліційні власти підпріяли охоронні середники.

Бельгійський президент міністрів Жаспар прибув до Парижа і відбув двогодинну конференцію з Пуанкаре. Предметом розмови були німецькі відшкодування.

Леніна похоронено 27. січня о год. 4. по полудни. В тім часі всі батерії по цілій державі віддали по 12 стрілів. В Москві в той час сирени всіх фабрик були голосні чезез 5 минут, як також на 5 минут здержано в цілім місті працю.

Франція узнала новий грецький уряд Венізелєса.

Переговори австрійсько-турецькі в справі заключення трактату приязни добігають кінця.

ШИЛОМ І ПАЛКОЮ.**Кріза української преси.**

Наш адміністратор показався з такою міною в редакції, яка могла б хіба подобатися одному тільки властителям похоронного заведення. Його запалі очі, безнадійно спущений ніс і дрожачі руки вказували на те, що він в найліпшій дорозі до самовбивства. В першій хвилі впала мені на думку його недавня женячка, але показалося, що це зовсім, що іншого.

— Кріза української преси! — Ціни друку на 300% скочили в гору! виріситував одним духом.

А що ми, за спокійно на його думку, прийняли що вістку, додав гробовим басом.

— ...І то на доляри!

Нас мовби окропом облив. — Як?! Всемогучий доляр, який через тільки літ був мірилом могутости держав, мавби так сильно впасти?!

Але на щастє чи на жаль (залежить, як хто бере!) доляр не впав. Пішли тільки ціни в гору. Маленька дрібниця, яка часом виправляє карколомні штуки з державами і народами.

Піднялися ціни на папір і друк. Піднялися так, що кошти одного числа часопису написані і поставлені сторч, певно малиб останнє зеро понад вороною на ратуші. Недалекий той час коли не тільки в банках але й у адміністраціях будуть уживати до відчитування більшого числа... астрономічних телескопів.

Та в тім ще булоб пів бід, але відки взяти грошей на часопис?!

Нехай я буду ложним пророком, але мені здається, що цю безнастанну доріжню не вдержить українська преса. Хіба, що хтось має „передплатників“ або „прихильників“ за кордоном. Але й у тім випадку вичерпані зі сил „прихильники“ можуть здержати свої дари.

До чогож дійде?

Отже мені здається, що дійде до першої спільної наради всіх редакторів української преси.

Як бачу, цю нечувану і зворушливу конференцію. Відбудеться вона певно в просторих апартаментах сивоголового „Діла“. На кріслах займуть місця: „Вперед“ та „Земля і Воля“ крайні ліві, коло них з нахилоною в ліво головою канонізоване „Українське Слово“ і киваючий раз у ліву раз у право закатарений „Громадський Голос“, далі на фотелю рахітичне „Діло“ зі сухітничною „Свободою“, а від них на право напмпована „Заграда“ і зедиркуватий „Новий Час“. Наш Прапор, як „хитрий малорос“, не

сяде ніде, а буде весь час ходити від ліва до права і на відворот.

Збори отворить обовязково редактор Фе Фе і почавши від „Мої Панове“, зясує незавидне положення української преси. По двогодинній промові, піде чотирогодинна дискусія на тему, хто більше завинив у заваленню нашої держави, але вкінці зійдуть і на справу преси.

Тоді вже швидко і без колотнечі вирішать:

1) Всі місяшники, двотижневики деякі тижневики і інші Маски перестануть виходити.

Всі прочі часописи зменчують на половину свій обсяг і стають річниками.

Виходитимуть у таких днях:

„Вперед“ — 24. лютого (неділя про Блудного Сина).

„Діло“ — 25. вересня (св. Автонома).

„Громадський Голос“ — 28. серпня (Успеніє Пр. Бог.).

„Наш Прапор“ 6. мая (вразник св. Юра).

„Новий Час“ — 22. грудня (Непорочне зачатіє П. Д. М.).

„Українське Слово“ — 18. мая (неділя о Разслабленім).

Крім львівських вийдуть ще: „Український Голос“ — 17. лютого (неділя Митаря і Фарисея).

„Український Прапор“ — 14. марта (Прилучення Галичини до Польщі).

Це й буде одиноким ратунком від загибелі. Тоді заздалегідь можна буде зібрати парканайцять біліярдів біліярдонів марок і видати приличне число на чотири сторінки. Голод на часопис нечувано зросте і певно розійдеться що найменше 1000 примірників.

Біда тільки, як тоді виживуть редактори. Вони й до тепер не пливали в добр. Дошкулювала їм біда гірше від цензури, бо за богато діставали щоб умерти з голоду а за мало щоб вижити.

Прийдеться всім піти за приміром „Нашого Прапора“ і оголосити без церемонії:

„Кілька пар нового взуття — (мужеського й дамського) okazійно на продаж. Відомість у редакції“.

Але, що зроблять, як не буде вже що продати?!

Зиз.

Хто є український громадянин?

(Докінченне.)

4) Уміння відрізнити консеквентно особисті справи від громадських і свідомість, що визначне громадянське становище зобов'язує до особистих чеснот. Бо чоловік на високім народнім становищі, коли п'янствує, чужими жінками „опікується“ або їх просто до свого дому явно забирає? — компромітує не тільки себе особисто, але й своє становище.

6. *Обовязок не терпіти проявів несолидарности, некарности, промахів чи всякого рода свинств, так щоденних у нашій життє. Бо тільки деморалізація і викривлення духа потягає за собою те, коли якінебудь злодії народнього добра, легалісти-автономісти, чи явні запродавці остають на своїх провідних чи визначних становищах і далі тішаться загальною „повагою“, безкарно і безшабашно!*

7) *Обовязок складати матеріальні жертви і то не якінебудь лишки, але частину майна бо здобування державної незалежности, це спільна справа цілого громадянства, на яку кошти повинні складати всі, а не має бути так, що одні її ціною життя здобувають а другі з неї тільки користають. Яка справедливість і яка честь нації, коли одні і голови потратили для української державности, а другі нічого не потерпівши ні на здоров'я ні на майні — марки польської втратити не хотять? — а чи не давби в інших випадках кожний з них усе майно, щоби голови не втратити?*

Ось з грубша кілька складових

елементів дійсного змісту слів — „український громадянин“. Вони не а всі, їх можна вичислити багато більше.

Недостача у нас їх, нерозуміння їх і є жерелом слабосильності нашої нації, причиною упадку державності. Недостача ця є жерелом цього задушливого, деморалізуючого і безнадійного громадського режиму, в якому гине всякий кращий

порив, ломиться всякий характер, пробиваються крізь нього тільки генії або святі. Не що іншого як ця недостача вложила колись Франкови в уста горесні слова „не люблю України“! і Кулішеви страшний докір: „народе без пуття, без чести і поваги.“!

Чи довго ще українська суспільність буде заслуговувати цих страшних слів?

Чоловіче — говорю йому — та я тебе зараз до криміналу віддам. Хочеш 250 мільонів? Ні — каже — хочу 50 доларів. Я зараз по знакомого поліціанта і далі хлопа до галльону. Щож думаєте, хлоп настрашився арешту і дав веприка за 240 мільонів.

Ясновидюча графиня Аврелія і будуччина світа.

Є на світі люди, що займаються предсказуванням будуччини і є другі такі, що їм завзято вірять, хоч багато з тих предсказань ніколи не сповняється.

Між тими ворожбитами займає досить видне місце одна Італійка, що виступає під прибраним іменем „графині Аврелії“. В своїх ворожбах із першого січня минулого року мала вона предсказати між інчим: успокоєння Італії, заняття Французами Рур, смерть визначного французького політика Барреса, землетрус в Японії і багато інших фактів.

На 1924. р.к. графиня Аврелія віщує таке:

Франція мусить ще воювати. Проти неї повстають нові сили. Але Франція вдержить пробу. Сиди черпатиме сама з себе. Праця запевнить їй щастя і мир.

Італія стремить до світлої цілі, яку цілий світ буде подивляти. Осягнення тої цілі вимагає жертв і крові, але вислід буде дуже гарний.

Англія матиме неспокійний рік. Один з великих мужів старатиме спонукати її до нових здобутків, але тоді вибухнуть заворушення в Індії, Єгипті, Ірландії. Країні грозитиме небезпека повна крові і огню.

Еспанія. Для Еспанії буде той рік щасливий, бо в ній сповняться всі її надії.

Німці не скоро вийдуть ще з терпіння

та заворушень, але скріпляться тільки завдяки своїй мудрості та мовчанці.

Югославія муситиме боротися із багато внутрішніми та зовнішніми небезпеками.

Росія відродиться велика і могутча, але мусить перш усього освободитися від кровавої потвори.

В Греції бачить графиня Аврелія тільки кров, огонь і руїну.

Туреччина побільшить свою територію і побачить опромінені золотом води Босфору.

Голяндія матиме спокій і щастя.

Швейцарія. Судьба тої країни спокійна як вода її озер.

Союзні держави Півн. Америки скажуть світові слово, на яке він чекав вірючи в їх великодушність, то значить виречуться своїх довгів у союзників і тоді долар стане приступною монетою.

Китай буде спокійний і втішатиме добробутом.

Японія матиме ще одно нещастя, але все перемаже завдяки витривалості свого народу.

Польща — про що графиня Аврелія не згадує ні словечком. Що це за знак?

Не даваймо себе визискувати!

Нераз доводилось мені чути скарги наших селян на міських свинарів. Вони як завозьмуться на кого, то і купця не допустять до господаря і самі не купують. Аж під кінець ярмарку, як безрога охляне на спеці, або перемерзне на холоді, добивають торгу зі змученим господарем. Очевидно, що платять тоді так, як самі захочуть. Проти цього визиску тяжко нашому селянинові оборонитися. Він прямо аданий на ласку й неласку несовісних згінників.

Перед війною було „Товариство для збуту худоби“, яке бодай в часті запобігало лихови. Те товариство існує й тепер, тільки не має вже ні таких грошей, ні відповідних м'яких людей, які моглиб нашу худобу відставляти гуртом для продажі, чи в краю, чи за границею. Правда і наші господарі не

зрозуміли всі як слід ваги такого товариства і воліли свою худобу продавати на ярмарку, як відставляти до своїх і дістати більші гроші. Їм то було зручніше і певніше. От поїдеш на ярмарок, продаш безрогу і є зараз готовий гріш і на податок і на покупки.

Але так воно не є. Згінники добре заробляли і заробляють на наших селянах, бо не тільки вони числять на чесний заробок, але ще всілякими способами обдурюють наших селян.

Недавно мав я нагоду підслухати розмову перемишлянських свинарів. Розказували вони собі штучки, яких уживають на ярмарках.

Один з них оповідав таке:

Іду я — каже — собі поміж возами, дивлюся має хлоп гарного веприка на продаж. Питаю скільки хоче. Хочу — каже — 50 доларів.

Так то свинарі посміхалися з наших селян. А я роздумував над тим, чи не можна як небудь охоронитися від їх визиску. Думаю собі, доларів не можна жадати, але можна жадати злотих польських або франків, перерахує на марки. Правда, тяжко тепер нашому селянинові визнатися на тім всім, але хто пильно читає „курс грошей“ в „Новім Часі“ то легко може порадити. Як продасть худобу за марки, то нехай їх ні дня не тримає в скрині, але нехай купує, що треба зараз, а решту виміняє на добру валюту або на золото. Показалося, що ще найліпше тримати золото, бо і долари тратять на вартості. Що можна було тому рік купити за 5 доларів, того тепер і за 10 не купить. А далі буде ще гірше. Ціни на матерії, шкіру і тим подібне вже перескочили передвоєні. Тому кождий мусить добре штудувати, щоб не стратити половини з того, що придбав з господарки.

На кінець ми мусимо подбати і про спільну оборону проти визиску польських свинарів. В часи, коли Поляки йдуть на кождім кроці збитою лавою проти нас, треба і нам одностайно стати. Наш господарський приховок не сміє переходити через чужі руки, але має йти прямо на місце призначення. Тоді певно кождий краще заробить на худобі і не буде потребувати відгризатися від влізливих згінників. Треба тільки, щоб наше „Товариство для збуту худоби“ зачало вже раз енергічну діяльність і видерло селян з кіхтів чужих свинарів.

Дописи.

Селиця, пов. Станіславів. 1. січня 1924 р. відбулися Звичайні Заг. Збори — відновлено чит. „Просвіти“. На ці Збори прибув делегат філії Тов-а „Просвіта“ в Станіславові, якого привіз (із стайці Галіча) наш — для ока не дуже показний, а правдивий патріот — селянин. На другий день стрінула його — звичайна в теперішній час — „несподіванка“: зате, що привозить у село „большовика“, жандарм Скербачевський (станція — Блюдишки) забрав його примусово привезти на посте-

рунок дров. Звичайно, що тут не обійшлося без „волі“ нач. громади Івана Ільчука, який вороже відноситься до відновленої читальні „Просвіти“ й хоче закладати „нову“ читальню. — Звертається увагу панам Скербачевским, що до чит. „Просвіти“ ніколи не приїжджає ніякий „большовик“, що „Просвіта“ з політикою немає нічого спільного і, тим самим, не провокувати селянина словом „большовик“, бо він усе добре розуміє теперішні „порядки“. Яке буде треба, знову привезе до чит. „Просвіти“ делегата Філії. Селянин хоче вчитись! У науці бачить самотній ратунок, щоб виздоровити й навіть хочби забув це примус іхати в ліс по дрова! І треба пам'ятати, що селянин подужіє! — Начальникови громади Івану Ільчукови треба сказати: „не загальоповуйсь чоловіче, бо ще далеко до берега“!.

Гість.

НОВИНКИ

Календар. — Лютий 1924.

1. П'ятниця (19) Макарія. *Правосл.* Макарія. Схід 6:59. Захід 4:16.
2. Субота (20) † Евтимія вел. *Правосл.* Евтимія вел. — Схід 6:57. Захід 4:18.
3. Неділя (21) Нед. 31 по 3. *Св. Правосл.* Нед. 31 по 3. Св. — Схід 6:52. Захід 4:23.

Народні приповідки.

Добрий козак баче, де отаман скаче. Козак з бідною, як риба з водою.

Що сталося в лютім.

2. 1655. Боротьба Хмельницького з Поляками під Охматовом.
2. 1864. ур. поет Євген Гребінка.
2. 1864. ур. поет Володимир Самійленко (В. Сивенький).

Пригадки для Виділів Читалень „Просвіти“ на січень.

Дня 5. березня 1924 р. відбудуться Надзвичайні Загальні Збори Тов-а „Просвіта“ у Львові задля переведення необхідних змін в статуті Т-ва. Виділ має головню на увазі зміни параграфів і уступів, на які покликуються адміністраційна влада, не хочучи прийняти до реєстрації ні нових зголошених ні давніших відновлених філій і читалень.

З огляду на вагу справи кожда читальня, яка має право вислати на ті збори одного делегата без огляду на число членів, повинна подбати, щоб такого делегата вислати. Делегата вибирається на звичайних або надзвичайних зборах читальні. Найдалше до 27. лютого ц. р. належить подати до відомо Головного Виділу, хто вибраний делегатом, інакше делегат не буде допущений до голосування на зборах. Делегат читальні має виказатися легітимашєю, виготовленою виділом читальні.

— 0 —

Мекдоналд проги алькоголю.

Джонсон великий ворог алькоголю в Америці, заявив, що теперішній англійський президент міністрів Мекдоналд є також за заборону продажі і уживання горівки та що Партія Праці поставила собі між іншим задачу — завести таку заборону в Англії.

Хотів ужити життя. Молодому банковому урядникови в Парижі забавлялося ужити життя. В тій цілі забрав з банку, в якому служив 600.000 франків і виїхав до казино гри в однім із французьких міст. За кілька годин програв майже всі гроші. В розпучі пішов на стачію, щоб вернути до Парижа та віддатися в руки поліції. Та в останній хвилі вернув ще раз до казино і почав знова грати за гроші, що

мав на залізничний білет. Тепер йому пощастило. За пару годин виграв 2 мільйони франків. По скінченню гри удався до якогось банку, щоб відіслати власникови банку, в якого перше служив, забрані 600.000 франків. Але по дорозі забавлялося йому виграти тими двома мільйонами 20 мільйонів. Сів грати і за ніч програв все, що мав. Вернув до Парижа і зголосився на поліції. Суд засудив його на рік тюрми, але тому, що обвинений був в часі війни дуже хоробрий, внесено просьбу до президента держави о подарування кари.

Ленінград. Совітський уряд рішив на внесок Зіновєва змінити назву Петроград на Ленінград.

Довжники Америки. Злученим Державам Північної Америки винні слідує держави такі суми в мільйонах доларів: Австрія 27 і пів мільйона доларів, Бельгія 445, Чехія 109, Японія 16, Греція 16, Угорщина 2, Латвія 6, Литва около 6, Польща 128, Румунія 43, Сербія 6, Росія 237 (це ще царські довги), Вірменія 14. Найбільше винні: Італія близько 2 мільярди і Франція близько 4 мільярди. Найменше винна мала муринська держава Ліберія, бо тільки 30.000 доларів. Всі ті держави навіть не думають звертати довгів, бо не мають з чого. Англія також є довжником Америки, але вона вже давніше умовилася з Америкою в справі сплати і сплачує навіть більше як правильно. А Франція крутить так, що може прийти до великих клопотів.

Денний прих'д автомобільного короля. Ньюйорські часописи подають, що власник великих автомобільних фабрик Генрі Форд має від своїх капіталів ні більше ні менше тільки 4л.000 доларів денного приходу.

175-л.тній ювілей газети. 3. січня цього року святкував найбільший данський часопис „Berlingske Tidende“ 75 літній ювілей свого існування. Назва часопису походить від друкаря Ернеста Гайрріха Берлінга.

Міністр на теології. Віртемберський (в Німеччині) харчевий міністр Бауман приготується до духовного стану студіючи теологію. Колись він був залізничним урядником.

Тунель під рікою. Англійський уряд рішив збудувати попід ріку Тамізу, над якою лежить між інчим Лондон, тунель призначений виключно для пішоходів, що хочуть перейти з одної сторони ріки на другу.

В Ковелі на Волині утворився з початком цього року Український Народний Кооператив з відділами: кольоніальними, мануфактурними і цукорняними. В найближчому часі відкриваються відділи: сільсько-господарського приладдя, домашнього господарства, шкіряних та залізних виробів. Кооператив бажає навязати зносини з фірмами Галичини, Волині, Поліся й Підляша. — Адреса: „Народний Кооператив“ Ковель, вул. Луцька ч. 152.

Хто ще не знає, що найкраще і найсолідніше робить убрання, футра і загортки кравецька робітня Івалідів при вул. св. Софії ч. 25. — той хай в своїм власнім інтересі переконається.

Нові книжки.

Книжки надіслані до редакції.

МОЛОДА УКРАЇНА, альманах для молоді. Річник I. Видавництво Молода Україна. Львів-Київ. Накладня Михайла Таранька. 1923.

Софія Куликівна: АЛІ-БАБА І 40 РОЗБІЙНИКІВ. Львів, 1922. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

Я. Вільшенко: ЧОРНОКНИЖНИК З ЧОРНОГОРИ. Львів, 1921. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

М. Денисенко: НАША СІЧ-МАТИ Львів, 1922. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

Гугу: ДОБРЕ СЕРЦЕ. Львів, 1922. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

Гугу: ЛЕСИК І КОМИНЯР. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1922.

Слава Яремova: ЖЕРТВЕННІ ОГНІ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“ 1922.

Фільгеленес: ЗА ВІТЧИНУ. Львів 1922. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

Марія Штелігівна: ЗА СКЛЯННОЮ СТИНОЮ. Львів, 1922. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

Леся Верховинка: „СТРІЧА В ЛІСІ“. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Вільгельм Буш: СПІВОМОВКИ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“ 1923.

Володимир Хронович: ПРИГОДИ ЛИСА ПАНАСА І ЙОГО ЖІНКИ МОТРИ. Львів, 1922. Накладом Видавництва „Світ Дитини“.

Микита Магир: БАЙКИ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Антін Лотоцький: ЕЗОП. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Анатоль Франс: ОПОВІДАННЯ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“ 1923.

МАЛИЙ КОБЗАР. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Вільгельм Буш: ВЕСЕЛІ ОПОВІДАННЯ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

В. Королів Старий: РУСАЛКА-ЖАБА. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

НАЙКРАСШІ БАЙКИ І КАЗКИ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Володимир Гнатюк: НАРОДНІ БАЙКИ. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Іванна Блажкевич: ТАРАС У ДЯКА. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“. 1923.

Вуйко Влодко: ПРИГОДИ ЮРЧИКА КУЧЕРЯВОГО. Львів. Накладом Видавництва „Світ Дитини“ 1923.

Франціска Герджсен Бернет: МАЛИЙ ЛЬОРД. Повість для молодіж. Переклала Варвара Літинська. Ілюстрації А. Жмуди. Львів. Накладом Михайла Таранька. 1923.

К. Кольоді: ПРИГОДИ ПІНОКІЯ. Переклав з італійської мови Євген Онацький. Київ-Львів. Накладня Михайла Таранька. 1923.

П. С. Сосенко: ОСНОВНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СОЦ-РАДЯНСЬКОГО УСТРОЮ. (Державно-правовий нарис. Львів, 1924. Накладом автора.

ЖУРНАЛИ.

БАЗАР. Місячник для справ промислу, торгівлі і просвіти. Видає Січовий Базар. Ньюйорк. Річник I. 1920—1921.

БАЗАР. Місячник для справ промислу, торгівлі і просвіти. Видає Січовий Базар. Ньюйорк. Рік II. Ч. 1, 2—3.

ЛІТЕРАТУРНО — НАУКОВИЙ ВІСНИК. Книжка I. за січень 1924.

НИВА. Місячник посвячений церковним і суспільним справам. Ч. 11—12. за листопад і грудень 1923. Р. XVIII.

НОВА КУЛЬТУРА. Журнал культурного, суспільного й політичного життя. Редагує Колегія. Головний редактор: Степан Рудик. Ч. 7—8. за листопад і грудень 1923. Рік видання I.

Накладом У. П. Т. вийшов з друку і продається по всіх книгарнях підручник
DEUTSCHES LESEBUCH VI. KL.

zusammengestellt und erläutert von **JURIJ RUDNYCKYJ.**

Головний склад в Книгарні ^{Старонічійського} Інституту в підданні ^{Українського Педагогічного Товариства,} Львів, Руська 3.

Біржевий перегляд.

Грошева біржа.

приватні обороти.

Львів, 29. I. 1924.

Амер. дол. 9,600—9,700.000, одинки і двійки на рівні з іншими ам. дол., канад. дол. 9,100.000—9,200.000, Кч 270.000, фран. фр. 430.000, франки швайц. 1,670.000, фунт штерл. 39,000.000—41,000.000, фр. бельг. 380.000. — Ліри 37.000. Лей 42—44.000. Австр. кор. 142.

Золото: 20 кор. 43,000—44,000.000, 20 фр. 41,000.000, 10 рублів 58,000.000.

Срібло: кор. 720.000, 5 кор. 4,000.000, фльор. 1,800.000, рублі 3,000.000 копійки за рубль 1,300.000.

Збіжова біржа.

Львів, 29. I. 1924.

Кр. пшени. з 1923, 41,—42,000.000. Жито з 1923, р. 29,—30,000.000, Броварняний ячмінь з 1923 22,—23,000.000.— Овес з 1923, р. 27,—28,500.000, Горох пільний 00,000—01,000.000, Горох Вікторія 00,000.000 міл. Пшенична мука 40% „О“ 85,000.000, 55% „1“ 67,000.000, 70% „4“ 52,000.000, Життя мука 60% 70,000.000, 70% 62,000.000, гречана каша 00,000—00,000.000 фасоля біла 74—75,000.000. Фасоля краса 64—65,000.000. — Ціни розуміється за 100 kg. без споживного податку. Місце, станція закладовання.

Ринок.

Хліб 1 кг. 7,000.000, м'ясо волоче 3,400.000, свиняче 3,600.000, теляче 2,600.000, солонина 000.000—4,000.000, сало 0,000.000, смалець 6,000.000, масло десерове 8,000.000, масло кухонне 6,500.000, сир 1,500.000, яйця 1 шт. 3,000.000, сметана 1 літра 1,200.000, молоко 600.000, 1 кг. меду 3,800.000.

ОПОВІСТКИ.

НА „РІДНА ШКОЛУ“: Ст. Кутний, Янчин і мільон мп.

НА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ: Коляда з гром. Роджалів 2,500.000 мп.

НА ЗАХОРОНКУ ім. ГОЛУБЦЯ: Іванна Павловичівна, зб. з Рогатина 1,800.000.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВОГО ЧАСУ“: о. Пристай, Америка 5 доларів, Радкевич Роман 500.000 мп., Гаврисевич Іван, учит., 300.000 мп.

ОГОЛОШЕННЯ.

ЯКІМ ДУБ, ур. 1898 р. в Оряві повіта Сколе (Р. л. U. Struj) загубив книжочку військову в жовтні м. р. в поїзді на лінії Самбір—Хирів. Хто знайшов, прошу ласкаво зголосити на адресу Орява, пов. Сколе.

ШУКАЮ помещання у Львові зложеного з кухні і трьох кімнат за відступним. — Зголошувати до Адміністрації „Нового Часу“.

Літопис,

„Літопис“,

тижневик під ред. проф. Ст. Томашівського в Берліні. Вийшло 3. число, яке висилається передплатникам з повідомленням, що 2. число не надійшло до львівської експедиції ізза поштових непорозумінь, вишлеться його разом з 4. числом.

16 стор. вел. форм. і 4 стор. ілюстр. додатку. Ціна 3. числа виносить 500.000 мп., з пересилкою 600.000 мп.

Передплатники, що прислали гроші за місяць січень, не доплачують.

Замовляти: Berlin, Schöneberg, Hauptstr. 11. Ukr. Slovo „Litopys“, або: І. Рудницький, Львів, Тарнавського 7.

числа членів відбудуться другі Загальні Збори о годину пізніше з важністю рішень без огляду на число членів.

Львів, дня 25. січня 1924.

НАДЗІРНА РАДА.

„Студентська Самопоміч“

споживчо-кредитова кооп. з обм. порукою у Львові.

Повідомляє своїх членів, що хто до 27. II. 1924 р. не доповнить уділу до 2,000.000 мп. перестане бути членом згаданої кооперативи, а його уділ переходить в резервовий фонд.

Львів, дня 26. лютого 1924.

За Надзірну Раду і Управу: М. Драган, С. Миськів, О. Хичій.

УВАГА!

На свято 110-ліття народження Т. Шевченка (10. III. 1924.)

Т. ШЕВЧЕНКО: „КОБЗАРЬ“,

перше повне народне видання, в одному томі, з поясненнями й примітками дра В. Сімовича, з портретом і біографією поета. — Стор. XXX + 431.

Ціна 80 центів, в оправі 1 долар з пересилкою.

ГОЛОСИ КРИТИКИ:

... Виданий на гарному папері, читким і великим шрифтом, з гарною біографією поета, з дуже цінним та, як на сей день, для „Кобзаря“ в цілому найкращим коментарем, — „Кобзарь“ Катеринославського Видавництва справді найблизче стоїть до назви народнього видання. Тому ми щиро бажаємо, щоб сей „Кобзарь“ був на столі селянина в кожній хаті всієї України. — (Л. Білешкий, „Українська Трибуна“, з 3. [грудня 1921.]

... З різних оглядів заслуговує оце видання Шевченкового „Кобзаря“ на те, щоб воно знайшлося в руках кожного читача „Учительського Слова“... Не було досі такої широкої й заокругленої проби систематичного пояснення всього „Кобзаря“, як це бачимо в виданні д-ра Сімовича... Потрібна (ця книжка) читачам „Учительського Слова“ у школі і при їх праці над позашкільною освітою, можна тільки гаряче поручити їм видання Шевченкового „Кобзаря“ з поясненнями та примітками д-ра Сімовича“.

... Діждалися ми нарешті популярного видання цілого „Кобзаря“... Воно повинно знайтися в кожній читальні і бібліотечі, в руках кожного вчителя, взагалі в руках кожного, хто зам собі й иншим хоче вяснити Шевченкові думки, в руках учеників, селян і робітників“.

... Се безперечно гарний і дуже потрібний дарунок українському народові“.

Продаж виключно за готівку. Книжки висилають негайно.

— — — На більші замовлення — знижки 25—40%.

Гроші (невеликі суми) можна прислати листом, а краще переказами на Konto E. Wugowuj, Земельний Банк Гіпотечний, Львів, або — Zivnostenska Banka, Praha, або — Wiener bankverein, Wien або просто на адресу:

Eug. Wugowuj, Berlin SW 47, Yorkstr. 84 II.

Повний каталог В ва безплатно.